

Συνέντευξη με τον σκηνοθέτη Σάββα Στρούμπο Θεατρική παράσταση "Ντοκουμέντο"

Ιανουάριος 2014

Με αφορμή το θεατρικό «Ντοκουμέντο» που σκηνοθετεί ο Σάββας Στρούμπος έγινε η πιο κάτω συνέντευξη. Στην παράσταση συμμετέχουν οι ηθοποιοί Κάτια Γέρου & Ελεάνα Γεωργούλη και ο μουσικός Λεωνίδας Μαριδάκης. Δύο ηθοποιοί και ένας μουσικός, με τα υλικά της performance και του πολιτικού cabaret και κείμενα των Primo Levi, Samuel Beckett & Subcomandante Marcos, περνούν στην γκρίζα ζώνη της κοινωνικής και πολιτικής κρίσης της εποχής μας, αλλά και όλων των εποχών, επιχειρώντας να ανοίξουν μια σχισμή φωτός και να θέσουν τα βασικά ερωτήματα: Μπορεί ο κόσμος να αλλάξει; Μπορεί ο άνθρωπος να σκεφθεί και να πράξει διαφορετικά;

Ας δούμε τι μας απάντησε ο Σάββας Στρούμπος:

Θα ήθελα αρχικά να μου πείτε λίγα λόγια για την παράσταση και πώς προέκυψε αυτή η ιδέα.

Η αρχική μας ιδέα ήταν να φτιάξουμε μια παράσταση που πηγάζει από την αγωνία και τον αγώνα, τους φόβους και τα ερωτήματα, τη μνήμη και τη λήθη των σύγχρονων ανθρώπων στην εποχή της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την Ευρώπη. Προσωπικά πιστεύω ότι η κρίση υπερβαίνει την τρέχουσα οικονομική διάσταση, παρ' όλες τις απίστευτα επώδυνες συνέπειες για την κοινωνία. Είναι κρίση πολιτική, καθότι η μέχρι σήμερα κατεστημένη αντίληψη περί πολιτικού αποδομείται, αλλά και κρίση υπαρξιακή, διότι το ανθρώπινο μοντέλο που επικράτησε, επίσης αποδομείται. Θα έλεγα ότι στην παράστασή μας θελήσαμε να έχουμε την οξύτητα της κριτικής στάσης απέναντι στα ανθρωποφάγα καπιταλιστικά οικονομικά μεγέθη, αλλά και την ένταση του βιώματος του ψυχικού και σωματικού πόνου του σύγχρονου ανθρώπου. Δε μας ενδιέφερε πάντα να δώσουμε ολοκληρωμένες απαντήσεις στα φλέγοντα ερωτήματα, καθότι η ίδια η πράξη των ζωντανών ανθρώπων είναι αυτή που καθορίζει τα πράγματα. Προτιμήσαμε να θέσουμε τα ερωτήματα με τον πλέον έντονο για μας

τρόπο και μέσα από τη διαδικασία αυτή, οι αναγκαίες κάθε φορά απαντήσεις να προκύψουν με φυσικό τρόπο.

Είναι ένας συνδυασμός από υποκριτική, τραγούδι και χορό μέσα από τη συνεργασία δυο ηθοποιών και ενός μουσικού. Τι προκύπτει στη σκηνή μέσα από αυτή τη συνεργασία; Τι θα δει το κοινό που θα έρθει στην παράσταση;

Η παράστασή μας αντλεί από τα υλικά της performance και του πολιτικού cabaret. Παρ' όλα αυτά, δε στέκεται δογματικά προσηλωμένη σε κανένα από τα δύο είδη. Διαμορφώνει ένα ιδιαίτερο προσωπικό της ιδίωμα, όπου τα θραύσματα κειμένων ποιητών και φιλοσόφων, ο χορός, το τραγούδι, η υποκριτική, φτιάχνουν ένα ζωντανό τοπίο κριτικής σκέψης και πράξης του κόσμου όπως τον γνωρίζουμε. Εδώ να πούμε ότι ακριβώς η όξυνση της κριτικής σκέψης και εν τέλει η συνειδητή πράξη των ανθρώπων είναι προτάγματα που έθεσαν σχεδόν τα περισσότερα επαναστατικά κινήματα όλων των εποχών και στη διαδικασία αυτή η τέχνη ίσως μπορεί να βάλει το δικό της λιθαράκι.

Όταν είδα την τελική πρόβα σας, το πρώτο πράγμα που μου ήρθε στο μυαλό ήταν ότι «επιτέλους σπάει η σιωπή των καλλιτεχνών για όσα συμβαίνουν γύρω μας». Τόσο καιρό δεν ακούγαμε καλλιτέχνες να μιλάνε, και πολύ, για την κατάσταση που επικρατεί. Γιατί υπήρχε αυτή η σιωπή;

Δεν πιστεύω ότι γενικά οι καλλιτέχνες σιωπούν αυτή την περίοδο. Αλλά ότι στερούμαστε προσωπικοτήτων ενός ηθικού και ψυχικού σθένους που θα τόλμαγαν να βγουν μπροστά και να αναλάβουν το κόστος κοινωνικής και πολιτικής δράσης μέσα από το ίδιο τους το έργο. Γι' αυτό και το «πολιτικό» θέατρο, με τη σημερινή έννοια του όρου, έχει γίνει με τη σειρά του lifestyle και μας βοηθάει να ξεχνάμε παρά να θυμόμαστε. Από εκεί και πέρα, η παράστασή μας, στο βαθμό που της αναλογεί, προσπαθεί με έναν μάλλον αιχμηρό τρόπο να αρθρώσει τη δική της γλώσσα, αυτή της αγωνίας όσων τη συνδημιουργήσαμε.

Πιστεύετε ότι μέσω της τέχνης μπορούν να αφυπνισθούν οι συνειδήσεις των ανθρώπων και τελικά να οδηγηθούμε σε ένα καλύτερο αύριο;

Πιστεύω ότι η τέχνη έχει τη δυνατότητα να συμβάλλει ουσιαστικά στην πνευματική και ψυχική αναγέννηση του ανθρώπου. Με μια έννοια αυτό είναι επαναστατική πράξη, χωρίς, φυσικά, από μόνη της να είναι αρκετή.

Νομίζω ότι αν μέσω της τέχνης καταφέρουμε όλοι μας να πάρουμε τα απαραίτητα ερεθίσματα ώστε να ξαναδούμε με άλλα μάτια τον εαυτό μας, να ξανασυναντήσουμε κατά πρόσωπο τον άλλο που έχουμε απέναντί μας, τον ενδεχομένως ξένο και διαφορετικό, είναι ήδη μια πολύ σημαντική συμβολή.

Χωρά η Τέχνη το πολιτικό Εμείς; Κοινώς, μπορεί να υπάρξει καλλιτεχνική στρατευμένη έκφραση;

Νομίζω ότι η έννοια της στρατευμένης τέχνης είναι αρκετά παρερμηνευμένη, γι' αυτό θα αναφερθώ σε έναν αναρχικό στοχαστή που θαυμάζω, τον Γκουστάβ Λαντάουερ, ο οποίος έγραφε: «Για μένα όλα αυτά είναι το ίδιο πράγμα: Επανάσταση – Ελευθερία – Ανθρωπιά στη δημόσια και κοινωνική ζωή – Τέχνη – θεατρική σκηνή». Είμαι υπέρ αυτού του είδους της στράτευσης.

Η εποχή μας είναι η εποχή του «εμείς»; Πιστεύετε πως κάτι τέτοιο είναι εφικτό στις μέρες μας;

Κατά τη γνώμη μου, μετά από δεκαετίες σολιψισμού και απομόνωσης, η εποχή μας οφείλει να γίνει εποχή του «εμείς» και σε αυτό έχουμε όλοι μας, ο καθένας ξεχωριστά, το μερίδιο ευθύνης που του αναλογεί.

Σε μια εποχή οικονομικής κρίσης, πόσο δύσκολο είναι για τους νέους (ή και για τους παλιούς) καλλιτέχνες να χρηματοδοτήσουν τα έργα και τις ιδέες τους; Ο πολιτισμός γενικά περνάει κρίση;

Είναι εξαιρετικά δύσκολο αν σκεφθεί κανείς ότι πλέον ο θεσμός των επιχορηγήσεων έχει καταργηθεί, η ενίσχυση εταιρικών θιάσων από το σωματείο των ηθοποιών έχει καταργηθεί και ότι έχουν κλείσει σχεδόν όλες οι πηγές χρηματοδότησης εναλλακτικών θεατρικών παραγωγών. Τον τελευταίο καιρό, μάλιστα, μέσα σε σχεδόν ένα μήνα καταργούνται οι συλλογικές συμβάσεις των ηθοποιών, δεκάδες θέατρα απειλούνται με κλείσιμο και το πτυχίο του ηθοποιού υποβαθμίζεται. Αυτό σαν κατά μέτωπο επίθεση μου φαίνεται. Παρ' όλα αυτά, είναι μια ευκαιρία να ξαναδούμε με αποφασιστικό και ουσιαστικό τρόπο την ιδέα της καλλιτεχνικής κολλεκτίβας και να αναλάβουμε το κόστος αυτού του εγχειρήματος. Αυτό, νομίζω, είναι το αίτημα της εποχής. Ας μην ξεχνάμε ότι ο Κάρολος Κουν το 1942, μέσα στην Κατοχή, μαζί με ένα τσούρμο «τρελούς» κατεβήκανε στο Υπόγειο και από εκεί ορίσανε τη θεατρική ιστορία της χώρας. Δεν είχαν χρήματα, αλλά ήταν αποφασισμένοι...